

projectbeschrijving voor de leerkracht

PROJECT VERDWENEN VERHAAL 3

Leerlijn Interdisciplinair | Thema Verhalen | Groep 5&6 | nov 2018

Klaar voor de start?

- ✓ Gebruik de digitale versie van dit project.
- ✓ Download dit document op je computer voor het beste gebruik.
- ✓ We gaan ervan uit dat je kennis hebt van de [opzet van COH](#).
- ✓ Vraag bij de voorbereiding zo nodig hulp aan je interne cultuurcoördinator of je cultuurcoach (laat je informeren over de scholingsmogelijkheden).
- ✓ Bereid het project bij voorkeur samen met je collega's voor (vergeet de vakleerkrachten niet).
- ✓ Een bezoek aan een voorstelling, tentoonstelling of vaste collectie in een Haagse culturele instelling is van grote meerwaarde. Zie [CultuurSchakel](#) voor het actuele aanbod.
- ✓ Nodig als dat lukt een kunstenaar uit die betrokken wordt bij de uitvoering van het project. Zie [CultuurSchakel](#).
- ✓ Bedenk van tevoren bij welke onderdelen je ouders kunt inschakelen.
- ✓ Je mag het project 'op maat maken', mits je de fasen van het creatieve proces blijft doorlopen.
- ✓ Trek voor het hele project zes tot acht lesmomenten van 45 minuten uit.
- ✓ Kijk ook even op de [Facebookpagina](#) van Cultuuronderwijs op zijn Haags voor meer informatie en het gebruikersplatform.

Inhoudsopgave

1. Informatie.....	2
2. Introductie.....	3
3. Oriëntatie.....	4
4. Opdracht: Streetview.....	6

1. Informatie

Lees ter voorbereiding van de COH-lessen onderstaande informatie over de invulling en het doel van het project en manieren om het project te promoten. Ook zijn hieronder de algemene benodigdheden en de begrippenlijst opgenomen.

Wat doen de leerlingen in dit project?

In dit project met de titel *Verdwenen verhaal* gaan de leerlingen in de onderzoeksfase op zoek naar antwoorden op vragen als: Wat zijn verhalen? Waar ontstaan verhalen of waar vind je verhalen? Verhalen vind je in voorwerpen, in vorm en beeld, muziek en dans, in andere kunstuitingen. Verhalen komen vanuit taal en schrift: letters, woorden, zinnen, nieuwe communicatievormen, nep of geheimtaal. Er wordt gezocht naar persoonlijke verhalen, eigen of familieverhalen, wereldverhalen en verhalen over jezelf in de wereld. Voor de uitvoering wordt gewerkt met het vertellen van verhalen in beeld, beweging en geluid. Hoe breng je een verhaal over in taal, muziek, dans, beeld en hoe kan je emoties verbeelden? Als het project schoolbreed ingezet wordt, is uitwisseling mogelijk tussen de leerjaren. De opdrachten voor de verschillende leerjaren kunnen dan met elkaar verbonden worden. De titels van de opdrachten zijn daarom ook voor een deel hetzelfde of herkenbaar. Groep 7 kan ook een opdracht doen die beschreven staat bij groep 5.

Waarom dit project?

Met het project, de gebruikte boeken, filmpjes en kunstuitingen wordt de ontwikkeling van fantasie en nieuwsgierigheid gestimuleerd. En zijn er een aantal andere relevante onderwerpen aan de orde: de noodzaak van verhalen delen, redenen voor het vertellen van een verhaal, het verhaal als doorgeefluik van wijsheden en levenslessen, het verhaal als middel om te leren over andere levens en gebruiken met als doel inzicht in, inleven in de ander, empathisch vermogen vergroten en gewoon voor het plezier! Door nieuwe verhalen te verzinnen of bestaande verhalen te veranderen kun je het beeld herscheppen van het zelf en de wereld om je heen. De fasen van het creatief proces vormen het uitgangspunt voor de verwerking waardoor de leerlingen kennis en ervaring opdoen met onderzoek, maken, presenteren en reflecteren

Praktische aanbevelingen:

Tijdens dit project kan de zoektocht spannender gemaakt worden door de leerlingen naast de opdrachten ook 'hints' te geven. De eerste hint ligt direct na de introductie al in de klas. In iedere klas zijn twee vormen op de grond gelegd, twee V's. In ieder klas liggen de V's anders. (zie bijlagen) Voor de start van onderzoekopdrachten kan er bv. een hint op de verzamelmuur staan zoals: Wie, wat, waar, wanneer, waarom? Om een eerste aanzet tot een verhaal te maken kun je werken vanuit de 5 w's. Vijf vragen die je kunt stellen om ingrediënten te verzamelen voor het verzinnen van een verhaal.

Tijdens de verschillende fasen in dit project komt bv. de directeur even langs in de klas/stuurt een filmpje/legt een briefje neer of iets anders, met een vraag, opdracht, aanwijzing, verhaaltje.

De Muur van Bevindingen, **de Verzamelmuur**, is een muur die je in de school aanwijst om oplossingen en inhouden op ten toon te stellen. In de weken dat er aan dit project wordt gewerkt zal deze muur groeien met verschillend werk van de leerlingen van alle leerjaren die meedoen, ter inspiratie voor de andere klassen.

De ene groep verrast de andere groep met een boodschap of verhaal.

NB. Er kan ook gewerkt worden met **het lege boek** waarin de bevindingen en werk van de leerlingen bewaard worden.

Maak in de klas een **verhalen vertelplek**. Dit kan in de vorm van een zelfgemaakt kampvuurtje waar omheen gezeten wordt bij het vertellen van verhalen om zo een intieme sfeer te creëren.

Andere mogelijkheden zijn een VerhalenVertelstoel, een hoek met kussens, of een ander object waar je omheen kan zitten met de leerlingen.

Stroomdiagram

Het stroomdiagram is een hulpmiddel ter ondersteuning van het creatief proces en bij het plannen van de lessen. U werkt van links naar rechts. De kolommen staan voor de fasen in het proces. De kleuren van de opdrachten per fase corresponderen met de kleuren van de verschillende uitkomsten. Maak een keuze uit de opdrachten aan de hand van de ontwikkeling en kwaliteiten van de leerlingen. Het proces staat centraal, niet het eindresultaat. Ga samen met de leerlingen het experiment aan.

Doelen

In dit project worden bij de Introductie, de Oriëntatie en de Opdrachten worden steeds een aantal kennisdoelen en vaardigheidsdoelen benoemd. De volgende houdingsdoelen gelden voor het project in het algemeen:

- De leerling heeft een nieuwsgierige houding en is pro-actief
- De leerling kan postief kritisch reflecteren op eigen werk en dat van anderen

Promotie

Het project gaat meer leven als er ook buiten de klas aandacht voor is. Denk na over manieren om het project te promoten.

- Stel ouders op de hoogte van het museumbezoek of de komst van de 👉 kunstenaar in de klas.
- Maak flyers voor de eindpresentatie en verspreid deze in de buurt.
- Maak foto's of filmpjes van de diverse presentatiemomenten en deel deze via de schoolwebsite, klassenapp of andere kanalen.
- Zorg dat de redactie van de wijkkrant tijdens de presentatie aanwezig is om een stukje te schrijven.

Algemene benodigdheden

Maak gedurende het hele project gebruik van de volgende ruimtes en materialen:

- klaslokaal of speellokaal
- muziekinstallatie en/of digibord
- digitaal foto- en filmtoestel
- (kleuren)printer
- postervellen en stiften voor de leerkracht om aantekeningen op te maken tijdens gesprekken in de klas

Begrippenlijst Nederlandse taal

Vaktaal

het tableau vivant
de emoties
de verteller
de begeleider
de luisteraar
de intonatie
het volume
de functie
de attributen
de klank
de beweging

Algemene woorden

het spijkerschrift
het labyrint
het doolhof
de Babylonische spraakverwarring
de probleemstelling
de geheime boodschap
de hint
de bevinding
het doolhof
de ervaring
Google Maps
Google Street view
de mindmap
de blog

Werkwoorden

reframen
pimpen
schetsen

2. Introductie

Kennisdoelen	De leerling ervaart een spannende introductie van een onderwerp a.d.h.v. een probleemstelling.
Vaardigheidsdoelen	De leerling onderzoekt aanwijzingen in de zoektocht naar het verdwenen verhaal en verzamelt deze op een verzamelmuur.

Benodigheden

- Er zijn geen extra materialen nodig naast de algemene benodigheden.

Aan de slag in de klas

School brede introductie door de directeur

Doorloop onderstaande stappen:

1. De leerkracht zet van tevoren in het klaslokaal tafels aan de kant en stoelen in de kring.
2. De leerlingen en leerkrachten verzamelen zich op een centrale plek in de school.
3. De directeur geeft een in scène gezette presentatie. Hij heeft iets heel belangrijks te vertellen met behulp van een leeg boek of een smartboard/beamer. Bij de start van zijn presentatie blijkt het beeld of boek leeg. Oh jee, wat nu? Waar is het verhaal gebleven? Waarom is het verhaal kwijt, wat is er gebeurd, wie zijn we kwijt, wanneer is dit gebeurd, wie weet het? Weten de leerkrachten hier soms iets van? De leerlingen? Nee? Dan volgt de conclusie: het verhaal is weg!
4. We moeten op zoek naar het verhaal. Iedereen mag helpen. Zonder verhaal zijn we nergens. We moeten aanwijzingen gaan verzamelen en goed opletten. De directeur wijst een wand of muur aan waar al het verzamelde materiaal kan worden opgehangen, net als bij een politieonderzoek. Het raadsel van het verdwenen verhaal moet worden opgelost!
5. Iedereen gaat terug naar de klas om een plan te verzinnen.
6. Bij terugkomst in de klas ligt een eerste aanwijzing of hint klaar. In iedere klas zijn twee vormpjes op de grond gelegd: twee V's, de V van Verhalen. In ieder klas liggen de V's anders.
7. De leerlingen ontdekken de vormen en bespreken wat het zou kunnen zijn. Wat zijn dit voor tekens? Is het een boodschap? Is het magie? Is het geheimtaal? Geef samen met de leerlingen de vormen een plek in de klas. Deze kunnen in opdrachten gebruikt worden.

Introductie in de klas door de leerkracht

Presenteer in uw eigen klas de introductieopdracht 'Het boek is leeg, waar is het verhaal?'.

Doorloop onderstaande stappen:

1. Laat een leeg boek zien en vertel op theatrale wijze dat alle verhalen uit het boek zijn verdwenen. Er is geen letter, kras, afbeelding of alinea over.
2. Activeer de leerlingen om te onderzoeken wat er is gebeurd. Zoek met de leerlingen naar een manier om het boek weer te vullen.
3. Geef de leerlingen de eerste hint. Er ligt een grote envelop op tafel met daarin twee vormen: twee V's, de V van Verhalen. Wat zijn dit voor tekens? Is het een boodschap? Is het magie?

Is het geheimtaal? Geef samen met de leerlingen de vormen een plek in de klas. Deze kunnen in opdrachten gebruikt worden.

4. Maak duidelijk aan de leerlingen dat we, terwijl we het verhaal gaan zoeken, zelf al in een spannend verhaal zitten.

3. Oriëntatie

Kennisdoelen	De leerling onderzoekt de mogelijkheden van de V-vorm en letter.
Vaardigheidsdoelen	De leerling legt de mogelijkheden van de V-vorm en letter vast in woord en/of beeld.

Benodigdheden

- teken -en schildermaterialen
- diverse materialen
- V-vorm (zie bijlage)

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste oriëntatie-onderdelen: het filosofisch gesprek en het uitvoeren van de eerste opdracht.

Het filosofisch gesprek

Voer naar aanleiding van de introductie een filosofisch gesprek. Stel hierbij (een aantal van) onderstaande vragen:

- Waar vind je verhalen?
- Wie vertellen er verhalen?
- Waarom vertellen we verhalen?
- Waar vertellen we verhalen?

Andere invalshoek

- Als jij een verhaal mag vertellen, hoe doe je dat dan?
- Als jij een verhaal moet vertellen, hoe doe je dat dan?
- Maakt het uit wat voor verhaal het is?

Over het verdwijnen van verhalen

- Kunnen verhalen kwijt raken? Zo ja, hoe dan?
- Wat gebeurt er als een verhaal kwijt is?
- Is het erg als er verhalen verdwijnen?
- Zijn alle verhalen de moeite waard om steeds opnieuw verteld te worden?

Ondersteunende vragen

- Kun je dat uitleggen?
- Wat bedoel je met...?
- Kun je een voorbeeld geven?
- Betekent wat je zegt...?
- Wat is het verschil tussen ...?
- Denkt iemand daar anders over?

Oriëntatieopdracht 1

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Bespreek met de leerlingen of de twee V-vormen een geheime boodschap, hint of aanwijzing zijn. Wanneer is iets geheim, wanneer is het een boodschap? Speel met de betekenis en de vorm van de V. Wat kunnen de leerlingen met elkaar verzinnen? Is het de letter V? En is twee keer V een andere letter? Welke woorden kun je hiermee maken? Noteer de bevindingen in woord of beeld.
2. Laat de leerlingen in het klaslokaal naar de vorm of letter V zoeken in tekeningen, afbeeldingen, materialen, etc. Verzamel wat gevonden is op een centrale plek.
3. Maak een V-tafel. Zorg voor V's in verschillende formaten, kleuren en materialen. Leg ook materialen neer waarmee de leerlingen zelf V's kunnen samenstellen of uitknippen. Bijvoorbeeld takjes met ijzerdraadjes, aluminiumfolie, stukjes katoen, knuffels.
4. Maak van een bijzondere stoel of kruk een VV-stoel (VerhalenVertel-stoel), of gebruik een 'kampvuurtje'. Wijs de leerlingen erop dat ze gedurende het project een verhaal mogen vertellen als ze op de stoel plaatsnemen.

Reflectievragen

- Wat weet je nu meer van geheime boodschappen?
- Welke geheime boodschap vind je het spannendst? Waarom?
- Waarom is een vertelstoel handig als je iets wilt vertellen?
- Wat valt je op in de zoektocht naar de vorm V?

4. Opdracht: Streetview

In deze onderzoeken en opdrachten verdiept de leerling zich in Google Streetview en de eerste manieren van schrift, ontwerpt en maakt nieuwe werelden en presenteert deze, schrijft verhalen waarbij hij bewust Wie? Wat? en Waar? gebruikt en emoties een rol laat spelen, bedenkt een nieuwe taal in beeld en klank en geeft beweging aan taal.

Kennisdoelen

De leerling:

- leert welke functies verhalen hebben;
- leert hoe Google Maps aan zijn foto's voor Street view komt;
- bekijkt kunstwerken waar privacy een rol speelt;
- leert de wie? wat? waar? bewust toepassen in eigen verhalen;
- leert wat de uitdrukking 'Babylonische spraakverwarring' betekent;
- bekijkt eerste vormen van schrift en leert wat spijkerschrift is.

Vaardigheidsdoelen

De leerling:

- maakt een verhaal af en laat hierbij een specifieke emotie het eind verhaal bepalen;
- bedenkt een verhaal rondom foto's van Google Street view en maakt hier tableau vivants bij met gebruik van kleding en attributen;
- kan zijn bedoelingen bij eigen werk vertellen en uitleggen;
- maakt een mindmap over een nieuwe, zelfbedachte wereld en verteld hierover;
- bedenkt een nieuwe taal in beeld, klank en beweging.

Benodigdheden

- een vertelplek in de klas, een 'kampvuurtje'
- teken -en schildermaterialen
- grote vellen papier

Aan de slag in de klas

Vervolg van de zoektocht naar het verdwenen verhaal

Doorloop onderstaande stappen:

1. De directeur, een leerkracht of de conciërge komt regelmatig langs met vragen zoals: Hoe gaat het met de zoektocht? Welke aanwijzingen hebben jullie al gevonden?
2. Maak een filmpje van de directeur waarin hij een raadsel opgeeft of een verhaaltje vertelt over wat hij gedroomd heeft over de zoektocht. Vertoon het filmpje op het smartboard.
3. Laat de groepen onderling uitwisselen wat ze ontdekten of laat ze elkaar vragen stellen.
4. Plaats op de verzamelmuur een nieuwe aanwijzing: twee keer V = W. De W van Wie, Wat, Waar, Wanneer, Waarom. Bespreek deze aanwijzing met de leerlingen. Wat heb je nodig voor het vinden van verhalen?

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren, presenteren en evalueren.

Onderzoek 1: Vurige verhalen

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Bespreek met de leerlingen hoe het was toen het schrift nog niet was uitgevonden. Waarom vertellen mensen elkaar verhalen? Waar en wanneer vertelden ze verhalen? Gebruik voor deze opdracht het 'kampvuur' (de vertelplek)
2. De leerkracht vertelt een deel van het Afrikaanse verhaal [Waarom Anansi zulke lange benen heeft](#) (uit *Het wildste boek voor buiten* van Floortje Zwigman). Stop met lezen na de voorlaatste alinea ('Hoe moet ik mijn lepel nou vasthouden? Hoe moet ik mijn vlees nou snijden? Hoe moet dit ooit goedkomen? Mijn arme poten! Mijn arme buik!'). Bespreek met de leerlingen hoe het verhaal kan aflopen. Laat ze een eind verzinnen aan de hand van de verschillende emoties, bijvoorbeeld een heel blij, verdrietig of spannend einde.

Reflectievragen

- Lees, kijk of luister je het liefst naar een verhaal? Waarom?
- Welk einde vind jij het beste passen bij het verhaal? Waarom?
- Op welke manieren worden verhalen tegenwoordig doorverteld?
- Waarin verschilt een verhaal dat wordt voorgelezen van een verhaal dat wordt verteld?
- Wat veranderde er aan het verhaal toen er een (andere) emotie werd gebruikt?

Onderzoek 2: Streetview

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Achtergrondinformatie voor de leerkracht: bekijk vóór het uitvoeren van de opdracht met de leerlingen het project [Straatfantast II](#) van acteur en regisseur Bert Hana. In *Straatfantast II* geeft Bert Hana de onherkenbaar gemaakte mensen op Google Street View hun gezicht terug door middel van spel, projectie en audiofragmenten en laat hij de stad door andere ogen zien. In het project vertelt een jongen het verhaal van een warme, zomerse dag waarop in de straten oranje vlaggetjes wapperen en meisjes in rokjes fietsen. Als een soort droom vliegt de jongen door de straten. De mensen buiten, die hij misschien kent maar die onherkenbaar zijn gemaakt, zijn bevroren op hun plek. De jongen zoekt zichzelf. Waar staat hij? En waar staat zijn geliefde?
2. Net als Bert Hana gaan de leerlingen een verhaal bedenken bij mensen die door camera's van Google zijn gefotografeerd. De leerkracht kan de leerlingen eerst laten zien wat Google Maps is en vervolgens uitleggen hoe foto's worden vastgelegd (zie ook [dit artikel uit Newsweek](#)). Mensen worden soms per ongeluk gefotografeerd. Sommige mensen weten dit en maken er een spelletje van. Ze gebruiken zichzelf en allerlei attributen om op de foto te komen. Soms mislukt een foto, dan krijg je vreemde beelden.

3. Bekijk met de leerlingen een aantal van de [afbeeldingen op de site 'Street View Fun'](#) en bespreek wat hier gebeurt. Bekijk ook de [mensen met duivenkoppen](#) en een [slapende ridder](#).
4. Bespreek met de leerlingen hoe zij graag op een foto zouden willen staan als ze in Google Street View terechtkomen. Alleen of in een groepje? Hoe willen ze gezien worden?
5. Laat de leerlingen in groepjes tableaus maken van gekke situaties en beelden, met de titel 'De wie ging op zijn wat naar een waar'. Een tableau is een theatrale manier om een stilstaand beeld te vormen. Houd rekening met de volgende aandachtspunten:
 - Gebruik voorwerpen, spullen uit de klas én je fantasie: rolstoel kan met een stoel, slapen kan op tafel, rietjes zijn snorkels. Of laat de leerlingen zelf kleding en voorwerpen meenemen.
 - Geef aan de leerlingen de vragen wie, wat, waar, wanneer en waarom mee.
 - Geef de groepjes de tijd om verschillende tableaus uit te proberen.
 - De tableaus worden gepresenteerd aan de klas. De groepjes staan minimaal vijf seconden in een stil beeld. Gebruik een groot doek dat door twee leerlingen omhoog gehouden wordt. Daarachter kunnen de spelers klaarstaan. Laat het doek zakken en zie daar: het tableau.
 - Maak foto's van de tableaus voor op de verzamelmuur.
 - Bespreek de tableaus na. Waarom hebben de groepjes voor dit beeld gekozen? Was het duidelijk wat er werd uitgebeeld? Welk verhaal zie je in het tableau?

Variatietip: laat leerlingen uit een ander groepje een kort verhaaltje improviseren en vertellen bij de verschillende tableaus.

Reflectievragen

- Hoe vind je het idee om zichtbaar te zijn op Google Street View?
- Waarom maakt Google Street View de gezichten onherkenbaar?
- Hoe was het om met je lichaam een beeld te maken?
- Welke verschillende verhalen zagen jullie in een tableau?
- Hoe hebben jullie ervoor gezorgd dat jullie tableau een verhaal vertelt?
- Hoe was het om een verhaal te verzinnen bij een tableau van een andere groep?

Onderzoek 3: Wondere wereld

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Bekijk het Vimeo-filmpje [Pimp my Planet](#) van Studio Smack. Bespreek het filmpje aan de hand van de volgende vragen:
 - Wat gebeurt er met de wereld als je deze zomaar kunt veranderen?
 - Welke verhalen ontstaan er als landen en werelddelen een andere plek of vorm krijgen?
 - Zwemmen er ineens zeeschildpadden in de Noordzee? Is het overal even warm?
2. Laat de leerlingen in groepjes een mindmap maken waarin hun ideeën over de nieuwgevormde wereld in woord en beeld worden weergegeven. De mindmap bevat

- uitspraken over de vorm en grootte van de landen of continenten, de natuur, de bewoners, de dieren, het klimaat en de gevolgen van de ingrepen voor de manier van leven.
3. Laat de groepjes een kort verhaal vertellen over het ontstaan van hun wereld.

Reflectievragen

- Wat zijn jullie uitgangspunten geweest bij het vormgeven van de nieuwe wereld?
- Wat is de belangrijkste verandering in jullie wereld?
- Hoe ging het bedenken van het verhaal?

Onderzoek 4: Spreek jij spijkerschrift?

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Bespreek de betekenis van de uitdrukking 'Babylonische spraakverwarring' aan de hand van de informatie op de [site van Willem Wever](#). Bedenk samen zoveel mogelijk manieren waarop talen kunnen ontstaan.
2. Bespreek de eerste vormen van schrift en toon daarbij voorbeelden op de [blog van basisschool De Kleurdoos](#). Laat de leerlingen nadenken over wat de mensen in die tijd zouden bedoelen met het verhaal dat ze uitgehakt hebben.
3. Gebruik de V-vormen uit de oriëntatieopdracht. In kleine groepjes gaan de leerlingen met de V-vormen verschillende patronen op een rij leggen en hier een betekenis aan geven. Houd rekening met de volgende aandachtspunten:
 - De groepjes verzinnen een belangrijke boodschap die er zogenaamd staat alsof het geheimtaal is.
 - De groepjes proberen passende klanken bij de vormen te bedenken en maken een gesproken fantasie-neptaal.
 - Om er uitleg aan te geven, bedenken ze ook illustrerende bewegingen.
 - Geef de groepjes voldoende tijd om verschillende manieren uit te proberen.
 - Laat de groepjes hun nieuwe klanktaal met de bewegingen en emoties aan de anderen zien. Snappen de anderen wat er gezegd wordt? Kunnen de leerlingen een gesprekje naspelen in de nieuwe taal?
 - Hang een geheime boodschap in de nieuwe taal op de verzamelmuur.

Reflectievragen

- Wat gebeurt er als er geen taal is?
- Hoe communiceerden mensen zonder taal te gebruiken?
- Hoe is het om een taal te bedenken?
- Zou het vroeger ook op die manier gegaan zijn?
- Wat is het belang van klanken en gebaren bij taal?

Uitvoeren

Kennisdoelen

De leerling:

- bekijkt voorbeelden van kunstwerken waarin plattegronden, kaarten, labyrinten en andere bijzondere plekken een grote rol spelen;
- gebruikt bij de opdrachten zijn onderzoeksresultaten.

Vaardigheidsdoelen

De leerling:

- maakt een fysiek verhalen doolhof van bijzondere verhalen waarin hij verteller, begeleider of luisteraar is;
- maakt en beschrijft een nieuwe wereld op een wereldkaart en schrijft hier een verhaal bij;
- ontwerpt een oplossing over hoe hij zou overleven in de ruimte, binnenin de aarde of in de diepzee;
- geeft een lezing over zijn manier van overleven en vertelt over functie van en ervaringen met zijn oplossing;
- maakt een bewegingspatroon met bijpassende klanken tot 'spijkerschip dans'.

Benodigdheden:

- Boek: *Labyrinten* - Théo Guignard (Franse kunstenaar)
- stoepkrijt
- gekleurde linten
- kopieën van de wereldkaart
- teken -en collage materialen
- verzameling V-vormen in verschillende maten en materialen

Vervolg van de zoektocht naar het verdwenen verhaal

Doorloop onderstaande stappen:

1. De directeur, een leerkracht of de conciërge ligt ervan wakker dat het verhaal nog steeds niet gevonden is. Wie wil hem een troostverhaaltje vertellen?
2. Op de verzamelmuur hangt een nieuwe aanwijzing: de tekst 'Help! Waar is mijn wie? Je weet wel, die wie die wat ging doen bij waar'.
3. Zet iets in de gang en plaats er een bordje bij met de tekst 'Ik ben je verhaal' of 'Ik heb **niets** gevonden'.

Uitvoeren 1: Verdwalen in verhalen

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Bekijk met de klas het boek *Labyrinten* van de Franse kunstenaar Théo Guignard (Clavis, 2016).
2. De leerlingen verzamelen verhalen of fragmenten van verhalen die ze bijzonder vinden. Gebruik hiervoor eventueel de verhalen uit onderzoeksopdracht 3.1.
3. Ontwerp een eigen 'verhalendoolhof', bijvoorbeeld een doolhof in de klas met stoelen, op het schoolplein getekend met stoepkrijt, of gebruik de gangen van de school, het bos of een

leegstaand gebouw alsof het een doolhof is. Houd rekening met de volgende aandachtspunten:

- Splits de klas in drieën: vertellers, begeleiders en luisteraars.
- De vertellers zoeken een plekje in het doolhof. Daar dragen ze fluisterend hun verhalen voor. Ze spelen met verschillende emoties, met intonatie en volume.
- Een begeleider neemt een geblinddoekte luisteraar mee het doolhof in. De begeleider vraagt steeds: "Hier moeten we kiezen, wil je rechtdoor, naar rechts of naar links?" De luisteraar geeft aan wanneer hij wil blijven staan om te luisteren naar een verhaaltje.
- Wissel van groepen zodat iedereen een keer verteller is geweest.

Reflectievragen

- Verdwaal je weleens in een verhaal?
- Hoe was het om te lopen door een doolhof van verhalen?
- Kon je beter of juist minder goed naar de verhalen in het doolhof luisteren?
- Zijn er fragmenten die je zijn bijgebleven? Waarom?
- Vormden de losse verhalen samen ook een verhaal?
- Wat was er gemeenschappelijk in al die verhalen?
- Wat ben je het liefst: verteller, luisteraar of begeleider? Leg uit.

Uitvoeren 2 : Wonderlijke wereld

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Bekijk en bespreek:
 - het Vimeo-filmpje [Pimp my Planet](#) van Studio Smack;
 - het werk van kunstenaar Jan Rothuizen: [De zachte atlas van Nederland](#);
 - het YouTube-filmpje over het werk van Louise van Swaaij en Jean Klare: [De grote atlas van de belevingswereld](#).
2. Laat de leerlingen in groepjes hun ideale wereld vormgeven. Houd rekening met de volgende aandachtspunten:
 - Maak gebruik van de verhalen en bevindingen uit de onderzoeksfase.
 - Met elementen uit de wereldkaart vormen de groepjes een nieuwe wereldkaart.
 - Alles kan en mag. Zo kunnen ze andere afbeeldingen uitknippen en erbij plakken of als basis gebruiken.
 - Laat de leerlingen informatie op hun wereldkaart schrijven of tekenen over wie waar woont, hoe het er ruikt, wat er gebeurt, etc.
3. Elke leerling uit het groepje schrijft een verhaal over wat er zich afspeelt in de nieuwe wereld. Laat de leerlingen de verhalen aan elkaar vertellen.
4. Hang de producten op de verzamelmuur.

Reflectievragen

- Hoe was het om je eigen wereld te verzinnen?
- Waarin verschilt jullie wereld van de bestaande wereld?
- In welke van de twee werelden wil je het liefste wonen? Waarom?
- Zijn de verhalen in de zelfverzonnen wereld anders dan in de gewone wereld?

Uitvoeren 3 : Van levensbelang

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Bekijk en bespreek [het boek](#) en [het filmpje](#) van de theatervoorstelling *Mijn huis, de rest van de wereld en daarbuiten* van Judith Nab.
Achtergrondinformatie voor de leerkracht: Judith Nab combineert op een bijzondere en laagdrempelige manier theater, wetenschap, beeldende kunst en filosofie en nodigt iedereen vanaf acht jaar uit om te fantaseren over wat echt waar zou kunnen zijn als het gaat over het universum, de binnenkant van de aarde en de diepzee.
2. Laat de leerlingen bedenken wat ze nodig hebben om te kunnen overleven in de ruimte, de binnenkant van de aarde of de diepzee. Een speciaal pak, eten, vrienden?
3. Laat elke leerling een ontwerpschets maken van zijn uitvinding om te kunnen overleven op één van de drie plekken: wat is de functie en hoe ziet het eruit?
4. Laat de leerlingen een 'lezing' over hun uitvindingen geven als professoren van de studies van het universum, binnenste van de aarde of de diepzee. De professor legt uit wat de functie is van zijn uitvinding, hoe je het gebruikt en wat de ervaringen tot nu toe zijn.

Reflectievragen

- Zou je graag willen rondkijken in het universum, het binnenste van de aarde en de diep zee? Waarom?
- Wat of wie zou je zeker meenemen?
- Welke van de drie gebieden is het meest gekozen? Waarom denk je?
- Hoe heb je je ingeleefd in de rol van een professor?

Uitvoeren 4 : Spijkerschrift dans

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Bekijk en bespreek het Vimeo-filmpje [TypoGaga / אגאגא](#), een project van Maayan Kra Oz waarin letters van het alfabet worden gedanst. De leerkracht geeft deze uitleg niet. Wat zien de leerlingen erin?
2. Laat de leerlingen in groepjes met de V-vormen verschillende patronen op een rij achter elkaar leggen. Houd rekening met onderstaande aandachtspunten:
 - Maak gebruik van de onderzoeksresultaten. Vanuit deze zinnen of lijnen maken de leerlingen een bewegingspatroon als een dans.
 - De leerlingen verzinnen er zelf klanken bij. Zij maken deze klanken met hun eigen mond, handen of lichaam, of ze maken gebruik van bestaande muziek.
 - Geef de leerlingen voldoende tijd om te experimenteren en te oefenen.
 - De leerlingen presenteren hun spijkerschriftansen aan elkaar. Zonder uitleg, zonder tekst.

Reflectievragen

- Hoe zou het zijn als we alleen zouden communiceren met bewegingen?
- Wat dacht of voelde je toen je naar de dansbewegingen keek?
- In welke dans zijn de V-patronen nog te herkennen?

Presenteren

Kennisdoelen	De leerling maakt kennis met diverse presentatiemogelijkheden.
Vaardigheidsdoelen	De leerling presenteert actief, gemaakt werk aan publiek.

Slot van de zoektocht naar het verdwenen verhaal

Doorloop onderstaande stappen:

- Op de verzamelmuur staat: De tijd dringt!
- De directeur komt langs of er wordt een filmpje van de directeur vertoond op het smartboard. De vraag van de directeur luidt: Hoe gaan we onze bevindingen presenteren? We hebben van alles onderzocht, gevonden, gemaakt. Er zijn hopelijk heel veel verhalen gevonden. Het wordt tijd om keuzes te maken!

In dit project staat het ontwikkelproces centraal en komt het eindproduct op de tweede plaats. In het creatief stroomdiagram wordt daarom gesproken over uitkomsten. De manier van presenteren staat niet vast, hieronder volgen een aantal suggesties. Het is zelfs heel goed mogelijk dat er een presentatievorm ontstaat die niet is omschreven. Luister en kijk naar de kwaliteiten en voorkeuren van de leerlingen en vergeet uw eigen kwaliteiten niet in te zetten in het proces.

Als dit project school breed wordt uitgevoerd, staan de bevindingen van alle leerjaren centraal en kan er samengewerkt worden tussen de leerjaren.

Een cadeau voor de directeur!

De leerlingen hebben een verrassing voor de directeur. De directeur was zijn verhaal kwijt, maar de leerlingen hebben gezocht, uitgeprobeerd en geoefend. Ze hebben wel 1001 verhalen gevonden, want overal zijn verhalen te vinden. Hoe kun je deze nu allemaal vertellen? Heel eenvoudig: in korte presentaties, van bijvoorbeeld één minuut, met de focus op geluid, beweging of beeld. De hele school en de ouders zijn uitgenodigd om te komen kijken naar een van de volgende uitkomsten:

Presenteren 1: Beeldverhalen

Zoek met de leerlingen naar een presentatievorm die past bij het gemaakte werk. Denk bijvoorbeeld aan:

- Een vakantiebeurs waarop leerlingen met mooie verhalen de reizen naar hun nieuwe werelden verkopen;
- Een presentatievorm waarin de leerlingen vertellen over hun uitvindingen en over wat er gebeurt in de diepzee, het universum of het binnenste van de aarde;
- Het maken van een nieuwe, wonderlijke wereldatlas;
- Het samenstellen van een fototentoonstelling met de Streetview-ensceneringen.

Presenteren 2: Bewegingsverhalen

Geef de verhalen zo theateraal mogelijk vorm en zet ze om in illustrerende bewegingen met dansachtige elementen. De bevindingen uit de beeldtaalopdrachten kunnen hierin verwerkt worden.

Presenteren 3: Geluidsverhalen

Hoe mooi en origineel kun jij een verhaal vertellen? Houd een verhalen-vertelfeest. Maak een combinatie van de vurige verhalen rond het kampvuur, de verhalen in spijkerschrifttaal en de verhalen in het labyrint.

Presenteren 4: Eigen presentatievorm

Presenteer de uitkomsten van de diverse opdrachten naar eigen inzicht.

Reflectievragen

.

Evalueren

Bespreek met uw leerlingen het doorlopen proces aan de hand van onderstaande vragen:

- Waar vind je verhalen?
- Wat heb je nodig om een verhaal te vinden?
- Zit er in een verhaal altijd een wie, wat of waar? Hoe komt dat?
- Waar zitten verhalen verstopt?
- Wat kun je met of in verhalen wat in het echt niet kan?
- Welke opdracht over verhalen vond je het leukst om te doen?
- Wat heb je geleerd over verhalen?
- Waarop moet je letten als je een verhaal wilt vinden of maken?
- Was het verhaal echt weg of toch niet?

